

فضای مجازی

چهره‌های فرهنگی، سیاسی و دانشگاهی، درگذشت عماد افروغ را تسلیت گفتند.

سیدعباس صالحی
مدیر مؤسسه اطلاعات
دکتر عماد افروغ خودش بود و شبیه هیچکس نبود. او را که می‌دیدید یاد کلام پیامبر(ص) در مورد ابوذر می‌افتادی: تنها زندگی می‌کند، تنها می‌میرد و تنها محسوس می‌شود! به مبانی خود ملتزم و در ابراز آن صریح، آزاده و شجاع بود. خداوند او را با مولایش علی(ع) محسوس کند.

مالک شریعتی
نماینده مجلس شورای اسلامی
«انالله و انالیله راجعون» دکتر عماد افروغ سحرگاه قدر بیست و سوم ماه مبارک رمضان پرکشید. همواره او را یک متفکر تحول‌خواه و اندیشمند مستقل می‌شناختم تا چهره‌ای سیاسی؛ امیدوارم خدماتش به ساحت اندیشه، دستگیرش در آخرت باشد.

محمد فاضلی
جامعه‌شناس
دکتر عماد افروغ هم رفت. جامعه‌شناسی صریح بود و شجاعت بیان ایده‌هایش را داشت. شاکرش بودم و دوسه بار مفضل با هم درباره ایران حرف زدیم؛ درباره جامعه‌شناسی شهری، نابرابری، رئالیسم انتقادی بسکاک و اندروسایر و روح انتقادی از بسبار آموختم. خدایش پیامرز و به بازماندگان صبر دهد.

حسین نفاذی
دبیر کمیسیون دسترسی آزاد به اطلاعات
عماد افروغ باسواد نبود؛ مطالعات معرفتی فراتر از رشته‌اش داشت؛ هر جا احتمال تأثیر می‌داد، دریغ نمی‌کرد؛ و چندین ویژگی دیگر. اما بازنظرین خصلت‌اش صراحت بود؛ این صفت ممتاز در روزگاری که ربا و نفاق و حساب‌گری بر همه ما سایه افکنده است، بس ارزشمند و برجسته می‌نماید.

عبدالله کنجی
مدیر مسئول سابق روزنامه جوان
خداوند بدرجات مرحوم عماد افروغ بیفزاید. هم عالم بود اما متعهد و هم حریتی مثال‌زدنی داشت. چه از شبی بدرد حیات گفت. رحمت و رضوان الهی بر پادشاهان او.

امیر بهنام
رئیس سازمان اسناد کتابخانه ملی
با اینکه از سال‌های دور با مرحوم افروغ آشنایی داشتم اما در دوران چندساله منتهی به پاییز ۱۴۰۰ در شورای فرهنگ عمومی توفیق هم‌نشینی و مصاحبت بیشتری با وی یافتیم و رفته‌رفته هم‌فکری و گفت‌وگوهای بسیاری میان ما شکل گرفت.

دکتر عماد افروغ و معرفی کتاب «فریادهای خاموش روزنگاشت تنهایی» دکتر افروغ که روز دوشنبه ۲۳ خرداد ۱۴۰۱، با حضور وی و خانواده محترم ایشان دربره و بزرگی‌های این اثر و نویسنده آن سخن گفتیم که خلاصه آن

و ۵۵۵ صفحه‌ای در هفت مجلد نوشته شده است که با مروری بر این مجموعه، چند نکته مهم به دست می‌آید: نکته اول اینکه هدف نویسنده علاوه بر ثبت اندیشه‌ها و تجربیات، تلاش برای اندیشیدن به قصد اصلاح است. به عبارت دیگر هدف غایی، نوشتن خاطرات برای خود شخص و به یادگار ماندن نیست، بلکه هدف این است که در مسائل فکری و عملی و نیز ابعاد مختلف اجتماعی جامعه تفکر شود و مشکلات، شناسایی و تبیین شود تا با توجه به منابع اندیشه دینی و تجربه بشری، راه حلی برای اصلاح امور فردی و اجتماعی در جامعه گشوده شود. (برگرفته از یادداشت اینستاگرام)

جواد نوری
روزنامه‌نگار
محب‌ترین درس افروغ به ما همین است، صحیح بلند شدم یا خیر فوت نکتر افروغ عزیز خیلی ناراحت شدم و به یاد کارهایی که قرار بود انجام دهم امید اقدام اما کم‌کم موج تسلیت اصلاح آمد. طبیعی نبود همه در حال افسوس خوردن بودند از اصولگرا تا اصلاح‌طلب سیاسی کاری او رسماً علیه سکولاریسم موضع می‌گرفت از امام خمینی دفاع می‌کرد اما نه با جدل‌های لفظی و بی‌معنی بلکه با دقت نظری و با بیان علمی و تلاش برای نظری کردن مباحث مهم و حیاتی برای جامعه و حکومت. (برگرفته از یادداشت اینستاگرام)

پیام تسلیت وزیر ارشاد دریبی درگذشت عماد افروغ

محمدمهدی اسماعیلی وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی در پیامی درگذشت عماد افروغ نویسنده و عضو حقیقی شورای فرهنگ عمومی کشور را تسلیت گفت. متن این پیام به شرح زیر است:

«انالله وانا الیه راجعون
با نهایت تأسف و تأثر خبر درگذشت استاد فقید جناب آقای دکتر عماد افروغ را دریافت کردم. دکتر افروغ اندیشمند دلسوز و متعهدی بود که تمام دوران زندگی خود را وقف فهم مشکلات جامعه ایرانی و ارائه راه حل‌های دلسوزانه برای اعتلای کشور نمود. اینجانب فقدان این مرد روشن ضمیر را که ارادت راسخ عملی و نظری‌اش به پیشوای عدالت امیرمؤمنان علی(ع) ریزانه بود و در شب قدر و در مطلع فجر به دیدار حق شتافت را به خانواده معزز جامعه علمی و همه دوستداران و شاگردانش تسلیت عرض می‌نمایم و در این ایام نورانی و رحمت، آمرزش و رضوان الهی و همیشگی با اولیا، صلحا و شهدا را برایش آرزومندم و حسن اولنگ رفیقا»

عکس: علی محمدی / ایران

مرحوم افروغ، اندیشمندی قائل به نقد درون‌گفتمانی مبتنی بر اصول مشخص ریشه‌گرفته در انقلاب اسلامی بود

که با ورود به حوزه سیاست تلاش کرد مصادیق عملی را به آرمان‌ها و اندیشه‌هایش نزدیک کند

و بن بست جنبش دانشجویی» در سال ۸۷ جنبش دانشجویی را به عنوان موضوع تحلیل و بررسی خود مورد توجه قرار می‌دهد و جدال حقیقت‌گرایی و مصلحت‌اندیشی را موضع اصلی کشمکش در جنبش دانشجویی معرفی می‌کند. رویکردی که شاید بتواند توضیح دهد خود نویسنده هم به‌عنوان طلبه‌ای در حال تدریس چگونه به طور مداوم در حال تنظیم کردن میزان مصلحت مستقرانندش سیاست‌تلاش و حقیقت در خویش است و رویکرد مستعمل و گاه سؤال‌برانگیز او در تطبیق با جناح سیاسی‌اش ناشی از چیست. با این همه حوزه نظر بدون لمس و تماس واقعیت‌های عرصه عمل، نقض‌های غیرقابل انکاری می‌آورد

نگاه هدف‌مدار یا ابزارگرا به او می‌تواند برای رابطه اخلاق و سیاست دلالت‌آمیز باشد. کیستی و چیستی و یا به عبارتی انسان تراز سوآلی کلیدی و مرتبط با فلسفه آفرینش و مکاتب مختلف و ارسال رسل و وجهی فلسفه وجودی انقلاب اسلامی است. این سؤال خیلی جدی است که آیا می‌توان استفاده از برای انسان کرد یا انسان به خودی خود هدف است و چه برداشتی از این عبارت عمیق می‌توان به دست داد که «من عرف نفسه فقد عرف ربه»؟ بر اساس این عبارت، رابطه نزدیکی بین معرفت انسان و معرفت خدا وجود دارد و طبعاً این رابطه پیامدی بر فلسفه سیاسی دارد.

«چشم‌اندازی نظری به تحلیل طبقاتی و توسعه»، «چالش‌های کنونی ایران» و «اسلام و جهانی شدن» نه تنها چهره دانشگاهی او را پررنگ می‌کند بلکه به روشنی می‌توان از میان عناوین‌شان هم نویسنده‌ای را دید که دغدغه مسائل روز کشورش را دارد و با رویکردی مطوف به «هویت» آنها را دنبال و تحلیل می‌کند.

تعمایری را برای جست‌وجوگران شیوه‌های حضور اندیشه در حوزه سیاست به نمایش بگذارد. رشته جامعه‌شناسی شاید بتواند خیلی چیزها را درباره عماد افروغ و مسیرش توضیح دهد اما اگر مقاطع مهم این مسیر را نشانه‌گذاری نکنیم، درک علت تمایز مرحوم افروغ دشوارتر خواهد شد. مرحوم افروغ به عنوان استاد دانشگاه تربیت مدرس و دانشگاه باقر العلوم و عضو هیأت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، یک چهره دانشگاهی محسوب می‌شود. تألیفات او نظیر «هویت ایرانی و حقوق فرهنگی»، «انقلاب اسلامی و مبانی بازتولید آن»، «مناقشه حق و مصلحت و بن بست جنبش دانشجویی»،

«اندیشمند سیاستمدار» عنوانی است که کیفیت حضور تمایزبرخی آدم‌ها در صحنه سیاست را بهتر توضیح می‌دهد. عنوانی که بدون تردید عماد افروغ یکی از دقیق‌ترین و بهترین مصادیق آن بود. او، دیروز صبح بر اثر عوارض بیماری سرطان، دار فانی را وداع گفت تا نحوه زیستش و مسیری که در میان فراز و نشیب‌های میدان سیاست انتخاب کرد، درست یا غلط، کیفیت

گزارش

گرده‌فرهنگی

Culture@irannewspaper.com

«اندیشمند سیاستمدار» عنوانی است که کیفیت حضور تمایزبرخی آدم‌ها در صحنه سیاست را بهتر توضیح می‌دهد. عنوانی که بدون تردید عماد افروغ یکی از دقیق‌ترین و بهترین مصادیق آن بود. او، دیروز صبح بر اثر عوارض بیماری سرطان، دار فانی را وداع گفت تا نحوه زیستش و مسیری که در میان فراز و نشیب‌های میدان سیاست انتخاب کرد، درست یا غلط، کیفیت

جامعه‌شناسی به غایت اخلاق مدار و ایران دوست

ابراهیم فیاض

استاد جامعه‌شناسی

صحبت درباره پژوهشگر و جامعه‌شناسی به بزرگی عماد افروغ کار راحتی نیست؛ فارغ از اینکه به واسطه فعالیت‌های چندجانبه‌اش در شمار سیاستمداران نیز قرار دارد اما بگذارید تنها اشاره مختصری به سال‌ها خدمات علمی‌اش داشته باشم. یکی از مشخصه‌های بارز فعالیت‌های علمی‌اش، نشأت گرفته از آن بود که نه تنها تحولات اجتماعی-سیاسی نیم قرن اخیر کشورمان را درک و لمس کرده بود بلکه خود نیز در آنها اثرگذار بود؛ مسأله‌ای که بی‌شک در نگاه جامعه‌شناختی‌اش نیز اثر خصوصیت ناپسندی در او نیافتیم، نه اینکه گمان کنید چون همکار و دوست قدیمی بوده‌ایم این را می‌گویم، نه! همه آنهايي که نشست و برخاستی با عماد افروغ داشته‌اند بی‌شک اذعان خواهند کرد که مردی به غایت اخلاق مدار بود، ویژگی خاصی که هم در مرادوات شخصی و همکاری و علمی، سخت به آن معتقد بود.

بر همین اساس هم برخلاف برخی استادان با دست‌ودلبازی هرچه تمام‌تر با دانشجویان و جوانان روبه‌رو می‌شد. حتی همین اواخر هم با وجود شرایط جسمانی سختی که سرطان برایش سبب شده بود. با اینکه آثار ارزشمندش از عماد افروغ به یادگار مانده اما افسوس که جامعه‌شناسی کشورمان چهره شاخص و بزرگی را از دست داد.

متفکری با رویکرد رئالیسم انتقادی

فرهاد بیانی

استادیار جامعه‌شناسی مؤسسه مطالعات فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم

پیش از هر چیز درگذشت استاد فرهیخته جناب آقای دکتر عماد افروغ را به جامعه دانشگاهی بویژه اصحاب معرفت در علوم اجتماعی تسلیت عرض می‌کنم و در این ماه مبارک و این ایام، که امید می‌رود شیعی از شب‌های قدر باشد، از خداوند مَنَّان تقاضای رحمت و شفقت بروج آن بزرگوار را دارم.

آشنایی بنده با دکتر افروغ به صورت جدی از سال ۱۳۹۹ آغاز شد. اگرچه پیش از آن نیز از طریق نوشته‌های‌شان تا اندازه‌ای با جهان فکری و معرفتی ایشان آشنا بودم. یعنی زمانی که برای انجام دو پروژه تحقیقاتی در مؤسسه مطالعات فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم، یعنی «مبانی هستی‌شناختی و معرفت‌شناختی نامبنالیسم» و «تبیین فریبهی معرفت‌های فردگرا در برابر تکدیگری امر اجتماعی»، از حضور ایشان به عنوان مشاور پروژه بهره‌مند شدم. طی این همکاری توفیق یافتیم که گفت‌وگوهایی را در باب این موضوعات با ایشان انجام دهم و از فضای فکری ایشان بیشتر بهره ببریم. در کنار این واقعیت که ایشان هم‌راهی بسیار خوب و راهگشایی با این پژوهش‌ها داشتند، اشاره به سه خویشتن شخصی و معرفتی در ایشان را بر خود ضروری می‌دانم؛

اول، روی گشاده دکتر افروغ برای پذیرش سمت مشاور پروژه و کمک‌های بی‌دریغ‌شان بود. اگرچه من آن زمان برای

جامعه‌شناسی با دغدغه عدالت

بیژن مقدم

سر دبیر سایت الف و مدیر مجموعه فرهنگی تاریخی نیواران

دکتر عماد افروغ جامعه‌شناس و اندیشمندی بود که برای چند صباحی رذای سیاست بر تن کرد تا در جایگاه نمایندگی مردم در مجلس هفتم فریادگر عدالت باشد. او همواره از عدالت سخن گفت؛ از عدل علی(ع)، از رابطه امام و امت. صراحت لهجه داشت. اصولی فکری می‌کرد. نقد را وظیفه مردم نسبت به حاکمان می‌دانست و این یافته‌ها را نه در مکاتب دیگر بلکه در اسلام و نهج البلاغه امام علی(ع) یافته بود. در باب او قانون نمی‌توانست بی‌اعتنا به عدالت باشد. از این رو بر فقر می‌تاخت و مسئولان را مورد شماتت قرار می‌داد.

افروغ جامعه‌شناسی دیندار، دغدغه‌مند، صریح و مردمدار بود. هرگز مرزبندی‌های سیاسی خود با دیگران را مخدوش نکرد و با صدای رسا اعلام کرد: «من هویتم را از امام خمینی و ولایت فقیه به دست آوردم و به راحتی این هویت را از دست نمی‌دهم.» او این سخنان را زمانی ایراد کرد که از برخی اظهاراتش برداشت‌های ناصوابی صورت گرفته بود.

عماد افروغ روشنفکری اصیل و زبان بی‌زبانی‌ها بود. شدت بر «فرمالیسم» شورید و سال‌ها پیش نسبت به ایجاد شکاف بین فضای رسمی و مدنی هشدار داد. او ضمن دفاع سرسخت از «مردم سالاری دینی» در مقابل تهدیداتی که می‌توانست این اصل را متصرف نماید ایستاد و هشدار داد. افروغ پیش از آنچه با «مصلحت» آشنا باشد با «حقیقت» هم‌نشین و قرین بود.